

ANALELE UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI - SERIA DREPT

Verificarea soluției de clasare și a dispozițiilor complementare de către judecătorul de cameră preliminară**Lect. univ. dr. Luminița Criștiu-Ninu**

Facultatea de Drept, Universitatea „Nicolae Titulescu” din București

Lect. univ. dr. Andrei-Viorel Iugan

Facultatea de Drept, Academia de Studii Economice din București

Rezumat: *Prezentul studiu pornește de la aspectul că nu există o suprapunere între camera preliminară și activitatea judecătorului de cameră preliminară, confuzie des întâlnită în practică. Camera preliminară reprezintă o fază distinctă a procesului penal în care rolul principal îi revine, într-adevăr, judecătorului de cameră preliminară. În cadrul acestei faze a procesului penal, judecătorul de cameră preliminară verifică, după trimiterea în judecată, în conformitate cu prevederile art. 342 C.proc.pen., competența și legalitatea sesizării instanței, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.*

Acest judecător nu își desfășoară însă activitatea doar în cadrul acestei etape de filtru, legea conferindu-i competența de a soluționa și alte proceduri adiacente, precum cererea de confirmare a renunțării la urmărirea penală, plângerea împotriva dispoziției de clasare, cererea de confirmare a redeschiderii urmăririi penale, cererea procurorului de confiscare specială a unui bun sau de desființare a unui înscris în cazul netrimiterii în judecată etc. Aceste proceduri sunt de competența judecătorului de cameră preliminară, însă ele nu se încadrează în faza procesuală a camerei preliminare (obiectul acesteia fiind delimitat clar de art. 342 C.proc.pen.).

În cadrul prezentului studiu, fără a ne propune să realizăm o prezentare exhaustivă a acestor proceduri, vom analiza anumite chestiuni controversate privind verificarea soluției de clasare și a dispozițiilor complementare.

Cuvinte cheie: *judecător de cameră preliminară, verificarea măsurilor asigurătorii, dispoziții complementare, netrimiteri în judecată.*

Review of the decision to close the case and the additional provisions by the pre-trial chamber judge

Abstract: *This study starts from the premise that there is no overlap between the pre-trial chamber and the work of the pre-trial judge, a confusion often encountered in practice. The pre-trial chamber is a distinct phase of the criminal proceedings in which the pre-trial judge plays the main role. During this phase of the criminal proceedings, the pre-trial judge verifies, after the indictment has been filed, in accordance with the provisions of Article 342 of the Criminal Procedure Code, the competence and legality of the referral to the court, the*

legality of the taking of evidence and the legality of the acts performed by the criminal prosecution authorities.

However, this judge does not work only within this filtering stage, as the law confers on him the power to deal with other related proceedings, such as the request for confirmation of discontinuance of criminal proceedings, the complaint against the order to discontinue the proceedings, the request for confirmation of the reopening of criminal proceedings, the prosecutor's request for special confiscation of property or for the destruction of a document in the event of failure to prosecute, etc. These proceedings are within the competence of the pre-trial chamber judge, but they do not fall within the procedural phase of the pre-trial chamber (the subject-matter of the pre-trial chamber is clearly delimited by Article 342 of the Code of Criminal Procedure).

In the present study, without aiming to provide an exhaustive overview of these procedures, we will analyze some of the controversial issues relating to the verification of the closure decision and complementary provisions.

Key words: *pre-trial chamber judge, verification of precautionary measures, complementary provisions, non indictment.*

I. INTRODUCERE

Judecătorul de cameră preliminară, potrivit arhitecturii procesului penal, astfel cum aceasta a fost configurată odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, are în sfera sa de competență, nu doar realizarea procedurii de cameră preliminară, ca procedură filtru în care se verifică legalitatea urmăririi penale și regularitatea investirii instanței, după trimiterea în judecată, ci și atribuții prin care, verifică legalitatea, iar în anumite cazuri, și temeinicia soluțiilor de neurmărire penală și netrimiteri în judecată.

Verificarea soluțiilor de neurmărire penală sau netrimiteri în judecată de către judecătorul de cameră preliminară se face potrivit unor proceduri distincte, după cum soluția supusă verificării este una de clasare sau una de renunțare la urmărirea penală.

În cele ce urmează, ne vom referi la verificarea soluției de clasare, cu accent pe problemele controversate, precum și pe cele abordate neunitar în practica judiciară, cu trimitere, în special, la limitele în care judecătorul de cameră preliminară își exercită controlul asupra acestei soluții și a dispozițiilor complementare.

II. PROBLEME DE ANALIZAT

a) Diferențierea soluției de neurmărire penală de soluția cu caracter administrativ

Este unanim acceptat că numai ordonanțele procurorului/dispozițiile din rechizitoriu de neurmărire penală/netrimiteri în judecată pot forma obiectul plângerii adresate judecătorului de cameră preliminară în temeiul art. 340 C.proc.pen. În jurisprudența Înaltei Curți, s-a apreciat că plângerea adresată instanței, formulată în temeiul art. 340 C.proc.pen., împotriva modului de soluționare de către procuror a unei petiții potrivit O.G. nr. 27/2002

privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor, aprobată cu modificări prin Legea nr. 233/2002, este inadmisibilă¹.

Într-o altă cauză, în argumentarea soluției inadmisibilității, instanța supremă a reținut că plângerea petentului nu se circumscrie dispozițiilor legale deoarece nu privește o soluție de clasare, în condițiile în care, procurorul a soluționat petiția printr-un referat, acesta fiind un act administrativ în sensul prevăzut de dispozițiile O.G. nr. 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor².

În același sens, referitor la admisibilitatea plângerii formulate în temeiul art. 340 C. proc. pen. prin care s-a dedus controlului judecătorului de cameră preliminară soluția de clasare emisă într-o lucrare înregistrată pe rolul parchetului ca lucrare cu caracter administrativ, respectiv petiție în condițiile O.G. nr. 27/2002, s-a apreciat că aceasta este inadmisibilă. S-a motivat că în cazul unei sesizări intitulate de către petent „plângere penală”, adresată organelor de urmărire penală care au înregistrat-o drept petiție (lucrare cu caracter administrativ în condițiile O.G. nr. 27/2002), cel nemulțumit de modul de soluționare a sesizării, nu se poate adresa instanțelor penale în baza liberului acces la justiție garantat de art. 21 din Constituție, ci instanțelor civile în condițiile Legii nr. 554/2004. Potrivit art. 340 C. proc. pen. numai împotriva soluțiilor de clasare se poate face plângere la judecătorul de cameră preliminară de la instanța competentă să judece cauza în primă instanță. De aici rezultă că soluțiile dispuse de procuror în rezolvarea plângerilor formulate împotriva celorlalte măsuri sau acte de urmărire penală nu pot fi atacate de persoana nemulțumită la judecătorul de cameră preliminară de la instanța competentă să judece cauza în primă instanță, o astfel de plângere fiind inadmisibilă. Într-o astfel de situație, cu atât mai mult apare ca inadmisibilă o plângere adresată judecătorului de cameră preliminară împotriva unui act emis în afara procedurii judiciare penale, de către un procuror³.

Din punctul nostru de vedere, soluția trebuie să depindă în funcție de conținutul concret al sesizării adresate organelor judiciare. Astfel, potrivit art. 2 din O.G. nr. 27/2000, în sensul prezentei ordonanțe, prin petiție se înțelege cererea, reclamația, sesizarea sau propunerea formulată în scris ori prin poștă electronică, pe care un cetățean sau o organizație legal constituită o poate adresa autorităților și instituțiilor publice centrale și locale, serviciilor publice descentralizate ale ministerelor și ale celorlalte organe centrale, companiilor și societăților naționale, societăților comerciale de interes județean sau local, precum și regiilor autonome, denumite în continuare autorități și instituții publice.

Investit cu o astfel de plângere, judecătorul de cameră preliminară va trebui să analizeze în concret natura sesizării formulate. În ipoteza în care, raportat la conținutul actului respectiv se observă că petentul a formulat o plângere penală, pentru o corectă aplicare a legii, judecătorul de cameră preliminară va trebui să admită plângerea și să trimită cauza la procuror în vederea începerii urmăririi penale, dacă actul de sesizare nu are neajunsuri esențiale de formă sau de fond (bineînțeles, în situația în care a fost parcursă procedura la procurorul ierarhic superior).

Dreptul persoanei care sesizează organele de urmărire penală de a contesta soluția dispusă la judecătorul de cameră preliminară nu poate depinde de modul în care organele de urmărire penală califică cererea sa. Faptul că aceasta se poate adresa instanței de

¹ ICCJ, Completul de 9 judecători, decizia nr. 11/2006, www.scj.ro.

² ICCJ, Secția penală, încheierea nr. 174/25.03.2021, nepublicată.

³ C. Apel Craiova, Minuta întâlnirii de practică neunitară din data de 22.11.2024, nepublicată.

contencios administrativ nu poate reprezenta un remediu efectiv raportat la pașii procedurali care trebuie urmați (parcursul procedurii prealabile, termenele de judecată care sunt mult mai lungi în cazul instanțelor de contencios administrativ - uneori chiar și de un an-, faptul că hotărârea pronunțată în primă instanță nu este definitivă etc.). Practic, într-o astfel de situație, o persoană care sesizează o infracțiune îndreptată împotriva sa va trebui să aștepte chiar și câțiva ani până când va începe efectiv urmărirea penală (uneori cu consecința pierderii mijloacelor de probă) doar pentru că sesizarea sa a fost calificată greșit. Or, apreciem că procedura prin care o persoană contestă o soluție trebuie să depindă de conținutul plângerii sale, iar nu de modul în care organul de urmărire penală califică demersul său judiciar.

b) Unele aspecte particulare privind clasarea dispusă prin rechizitoriu

Este de menționat că atunci când clasarea s-a dispus direct prin rechizitoriu, aceasta urmează același regim juridic de atacare, ca și soluția de clasare dispusă prin ordonanță, cunoscând două etape, respectiv, etapa controlului intern, la procurorul ierarhic superior, și etapa controlului extern, la judecătorul de cameră preliminară.

În practica judiciară s-a pus problema, dacă în ipoteza în care se rețin, la trimiterea în judecată, numai unele dintre actele materiale ale unei infracțiuni continuate, este necesar să se dispună o soluție de clasare privitor la celelalte acte materiale care fuseseră cercetate în cadrul aceleiași infracțiuni și în legătură cu care nu este sesizată instanța.

La întâlnirea de unificare a practicii judiciare a procurorilor - șefi secție din 9-10 martie 2020⁴ s-a stabilit că este necesar să se pronunțe soluții diferite, respectiv trimiterea în judecată și, separat, clasarea, întrucât o soluție contrară ar împiedica accesul la justiție, respectiv exercitarea dreptului de a face plângere împotriva soluției de netrimitere în judecată, câtă vreme soluția nu s-ar regăsi, ca atare, într-o ordonanță sau în rechizitoriu.

În acord cu opinia participanților exprimată în cadrul întâlnirii de practică neunitară mai sus menționată, apreciem, că soluția aplicabilă fazei de judecată pentru situații similare nu poate fi transpusă și pentru faza urmăririi penale. Soluția aplicabilă fazei de judecată a fost discutată cu ocazia întâlnirilor de unificare a practicii judiciare⁵ iar punctul de vedere exprimat a fost în sensul că nu este necesară schimbarea încadrării juridice și scindarea unității legale de infracțiune, implicit transformarea acesteia într-un concurs real omogen de infracțiuni, care nu ar ține seama de situația de fapt probată, inclusiv din perspectiva tipicității subiective a activității infracționale reținute. S-a avut în vedere și jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție, cu referire la Decizia nr. 2647/2012 și Sentința penală nr. 460/2014, prin care s-a stabilit că nu este admisibilă pronunțarea unei soluții de condamnare pentru o parte dintre actele materiale care intră în conținutul infracțiunii continuate pentru care a fost trimis în judecată inculpatul și achitarea pentru actele materiale nedovedite, acte materiale care au fost apreciate ca făcând parte din aceeași unitate legală de infracțiune, ci

⁴ Întâlnirea procurorilor șefi de secție din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, DNA, DIICOT și al parchetelor de pe lângă curțile de apel, București, 2020.

⁵ Întâlnirea președinților secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel cu procurorii șefi secție urmărire penală din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, DNA, DIICOT și al parchetelor de pe lângă curțile de apel, organizată în data de 18 mai 2018 la București, precum și în cadrul întâlnirii președinților secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel organizată în perioada 16-17 mai 2019, la București.

se impune pronunțarea unei singure soluții de condamnare, cu excluderea acțiunilor nedovedite, pentru că, în acest mod, nu este afectată forma continuată a infracțiunii. În mod evident, din motivarea soluțiilor pronunțate în acest sens va trebui să rezulte care acte materiale sunt probate, pentru a stabili corect obiectul și limitele judecății.

În practica judiciară este întâlnită și situația în care, prin rechizitoriu se dispune trimiterea în judecată pentru o anumită infracțiune, iar în considerentele actului de sesizare se arată de către procuror faptul că pentru unele dintre presupusele activități infracționale cercetate (circumscrise aceleiași infracțiuni) sau chiar pentru unele acte materiale există un impediment dintre cele prevăzute de art. 16. C. proc. pen., fără însă a dispune în mod expres clasarea.

Ar putea fi imaginate următoarele exemple: o persoană este cercetată că a furat mai multe bunuri dintr-o locuință, iar procurorul reține că probatoriul dovedește că inculpatul și-ar fi însușit doar unele dintre acele bunuri, dispunându-se trimiterea în judecată doar raportat la acestea și făcându-se referire numai în considerentele rechizitoriului la lipsa probelor care să susțină sustragerea celorlalte bunuri; în cazul unui inculpat cercetat pentru evaziune fiscală, la momentul trimiterii în judecată procurorul apreciază că doar unele dintre operațiunile comerciale cu privire la care ANAF formulase plângere penală sunt fictive, făcând referire numai în considerente cu privire la operațiunile a căror fictivitate nu a fost dovedită; este cercetată activitatea administratorului unei asociații de locatari, reținându-se la momentul trimiterii în judecată, că o parte din suma de bani despre care s-a susținut că a fost însușită de acesta a fost folosită în interesul asociației pentru efectuarea unor lucrări cu caracter urgent (practic, trimiterea în judecată vizează însușirea unei sume de bani mult mai mici); în cazul unei infracțiuni continuate de înșelăciune, inculpatul se împacă cu una dintre persoanele vătămate, procurorul nedispunând însă clasarea raportat la această faptă, ci doar arătând în considerente motivele pentru care trimiterea în judecată nu o vizează.

În toate aceste cazuri este firesc ca orice persoană ale cărei drepturi sau interese legitime au fost lezate să poată solicita unui judecător cenzurarea raționamentului procurorului și a situației de fapt reținute în considerente, întrucât, în lipsa unei soluții explicite de clasare, cei vătămați nu ar avea la dispoziție niciun mijloc procedural pentru ca situația lor să fie analizată în procedurile și de organele competente prevăzute de lege. În același timp, o astfel de critică nu va putea face însă obiectul cenzurii judecătorului de cameră preliminară sesizat prin rechizitoriu. În acest sens, în practica judiciară s-a arătat că, și în situația în care procurorul a omis să se pronunțe asupra altor fapte pentru care a fost efectuată urmărirea penală, rechizitoriul este apt să investească în mod valabil instanța doar cu privire la infracțiunile pentru care inculpatul a fost trimis în judecată, iar în cadrul procedurii de cameră preliminară, judecătorul de cameră preliminară verifică dacă rechizitoriul cuprinde mențiunile prevăzute de art. 328 C. proc. pen. cu privire la persoanele care au fost trimise în judecată și doar cu privire la faptele pentru care s-a dispus trimiterea în judecată⁶.

În contextul în care procurorul a reținut, chiar și numai în partea expozitivă a rechizitoriului, că în ceea ce privește acele potențiale activități infracționale există un impediment dintre cele prevăzute de art. 16 C. proc. pen., apreciem că ne aflăm în prezența unei clasări implicite, lipsa unei soluții exprese în acest sens neputând conduce la o concluzie

⁶ C. Apel Oradea, s. pen., dec. nr. 14/20.03.2015 în *I. Neagu, M. Damaschin, A. V. Iugan*, Codul de Procedură Penală Annotat. Partea Specială, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2021, p. 110.

contrară, clasare cu privire la care se poate formula plângere la judecătorul de cameră preliminară în condițiile în art. 340 C. proc. pen.

Referitor la termenul de formulare a plângerii în acest caz, pentru inculpat acesta va fi de 20 de zile de la momentul comunicării rechizitoriului (în cuprinsul căruia se regăsește și motivarea acestei clasări implicite). În ceea ce le privește pe celelalte persoane interesate, considerăm că acestea vor putea face plângere oricând, atât timp cât lor nu le-a fost comunicat rechizitoriul. Raționamentul este aplicabil și în cazul în care persoana vătămată prin actele cu privire la care nu s-a putut reține vinovăția inculpatului este una și aceeași cu persoana vătămată a infracțiunii pentru care s-a dispus trimiterea în judecată. Atât timp cât în procesul penal nu este aplicabil principiul echipolenței, faptul că aceasta a putut studia rechizitoriul (care însă nu i-a fost comunicat) nu atrage începerea curgerii termenului (bineînțeles, dacă totuși persoanei vătămate i s-a comunicat rechizitoriul, termenul va fi de 20 de zile de la comunicare).

Într-o cauză în care judecătorul de cameră preliminară investit cu verificarea legalității trimiterii în judecată a constatat neregularitatea rechizitoriului deoarece procurorul nu a dispus vreo soluție expresă raportat la toate actele sesizate, procurorul a arătat că nu a pronunțat o soluție de clasare cu privire la unele acte materiale, având în vedere că, fiind o infracțiune unică continuată, aceasta nu poate primi două soluții, una de trimitere în judecată, pentru faptele probate, și una de clasare pentru restul faptelor. Completul care a soluționat contestația a arătat că deși nu toate criticile formulate de partea civilă își găsesc fundament legal în prezenta procedură (procedura de cameră preliminară ca procedură filtru după trimiterea în judecată, *s.n.*), totuși ele pot face obiectul unei plângeri formulate în baza art. 340 C.proc.pen. împotriva soluției din rechizitoriul întocmit⁷.

c) Sfera controlul judecătorului de cameră preliminară asupra soluțiilor de clasare

Judecătorul de cameră preliminară va verifica soluțiile de clasare dispuse prin ordonanță sau rechizitoriu, emise de procuror, numai ca urmare a unei plângeri formulate în fața sa, de către persoana interesată în a obține desființarea unei astfel de soluții, potrivit dispozițiilor art. 340 C.proc.pen. Verificarea din partea judecătorului de cameră preliminară va viza atât clasarea dispusă ca soluție de neurmărire penală, cât și clasarea dispusă ca soluție de netrimiteră în judecată.

În cazul în care controlul judecătorului de cameră preliminară vizează soluția de clasare dispusă într-o cauză în care urmărirea penală nu a fost începută in rem, acest control se va face pe baza, exclusiv, a actului de sesizare și eventual, a înscrisurilor anexate plângerii de către petent. Deși dispozițiile art. 341 alin. (5¹) C.proc.pen. menționează că judecătorul de cameră preliminară, soluționând plângerea, în cazul prevăzut la alin. (6) (adică atunci când acțiunea penală nu a fost pusă în mișcare), verifică soluția atacată pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală, și a oricăror înscrisuri noi prezentate, în realitate, dacă clasarea s-a dispus ca soluție de neurmărire penală, în dosarul înaintat de procuror în vederea soluționării plângerii, în afara plângerii petentului și a actelor depuse eventual de acesta, nu se vor regăsi acte de urmărire penală, atâta vreme cât aceasta nu a fost începută în cauză. Practic, în această situație, judecătorul de cameră preliminară urmează doar să constate dacă actul de sesizare a organului de urmărire penală îndeplinește

⁷ C. Apel București, s. I pen., încheierea nr. 273/21.05.2024, nepublicată.

condițiile prevăzute de lege și nu există vreunul dintre cazurile de împiedicare a exercitării acțiunii penale prevăzute de art. 16 alin. (1) C.proc.pen. Aceasta, întrucât, printre soluțiile pe care le poate pronunța judecătorul de cameră preliminară, în conformitate cu dispozițiile art. 341 alin. (6) lit. b) C.proc.pen. se află și aceea a desființării soluției de clasare și trimiterii cauzei la procuror, pentru a începe urmărirea penală. Or, din coroborarea dispozițiilor art. 294 alin. (3) C.proc.pen. și art. 305 alin. (1) C.proc.pen. începerea urmăririi penale se dispune atunci când sunt îndeplinite în mod cumulativ cele două condiții mai sus arătate.

În cazul în care clasarea s-a emis ca soluție de netrimiteră în judecată, controlul judecătorului de cameră preliminară se va realiza diferit, după cum acțiunea penală a fost sau nu pusă în mișcare. Dispozițiile art. 341 alin. (5¹) C.proc.pen. prevăd că soluția de clasare va fi verificată pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală, și a unor eventuale înscrisuri noi prezentate, atunci când în cursul urmăririi penale nu a fost pusă în mișcare acțiunea penală, iar atunci când acțiunea penală a fost pusă în mișcare, verificarea soluției se va face pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror alte mijloace de probă.

În prima situație, când acțiunea penală nu a fost pusă în mișcare, administrarea oricărei alte probe, cu excepția înscrisurilor este inadmisibilă. În procedura de judecată a plângerii formulate în temeiul art. 341 C.proc.pen., instanța nu poate administra în mod legal proba cu martori⁸.

În cea de-a doua situație, când acțiunea penală a fost pusă în mișcare, judecătorul de cameră preliminară poate administra orice alte mijloace de probă, direct și nemijlocit, verificarea soluției de clasare nefiind făcută doar în baza materialului din dosarul de urmărire penală. Aceasta deoarece, potrivit dispozițiilor legale cuprinse în art. 341 alin. (7) pct. 2 C.proc.pen., judecătorul are obligația, atunci când plângerea este formulată în termen și este admisibilă, să verifice legalitatea administrării probelor și a efectuării urmăririi penale, putând exclude probe nelegal administrate sau sancționa cu nulitatea acte de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii. Prin urmare, în această ipoteză, controlul judecătorului de cameră preliminară asupra legalității și implicit, asupra loialității administrării probelor se va efectua cu privire la modul și condițiile de obținere și administrare a probelor, realizându-se, ca și în procedura de cameră preliminară ce succede trimiterii în judecată, o verificare minuțioasă a fiecărei probe și a mijlocului prin care aceasta a fost administrată. Or, această verificare poate face necesară administrarea de probe.

Este de observat că deși dispozițiile art. 341 alin. (2) teza finală, prevăd că „dacă în cauză a fost pusă în mișcare acțiunea penală, petentul și intimații pot formula cereri și ridica excepții și cu privire la legalitatea administrării probelor ori a efectuării urmăririi penale”, apreciem că nu a fost în intenția legiuitorului de a exclude posibilitatea pentru judecătorul de cameră preliminară de a invoca din oficiu astfel de excepții, atâta vreme cât în cuprinsul art. 341 alin. (7) pct. 2, se prevede ca o etapă prealabilă examinării pe fond a plângerii faptul că judecătorul „verifică legalitatea administrării probelor și a efectuării urmăririi penale, exclude probele nelegal administrate ori, după caz, sancționează potrivit art. 280-282 actele de urmărire penală efectuate cu încălcarea legii”⁹.

⁸ ICCJ, Secția penală, decizia nr. 6534/18.11.2005, www.scj.ro.

⁹ În sensul existenței obligației judecătorului de cameră preliminară de a verifica, și din oficiu, legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală, *M. Udriou*, Procedură penală. Partea specială, ed. a 6-a, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p. 206.

Considerăm astfel că în mod corect s-a reținut în doctrină că judecătorul de cameră preliminară poate invoca din oficiu cazurile de nulitate a actelor de urmărire penală și poate pune din oficiu în discuția părților excluderea unor probe. Aceasta, întrucât, subsecvent soluționării plângerii împotriva soluției de clasare dispuse față de un inculpat, este posibilă începerea judecării, în cazul prevăzut de art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. c) C.proc.pen. iar în aceste condiții, este necesar să se asigure părților și persoanei vătămate un standard de protecție identic cu acela prevăzut de lege în procedura de cameră preliminară în cazul trimiterii în judecată prin rechizitoriu¹⁰.

Excepțiile vor fi putea fi invocate din oficiu, atât în ceea ce privește încălcarea dispozițiilor legale, sancționată de lege cu nulitatea absolută, cât și în ceea ce privește încălcarea dispozițiilor legale, prevăzută de lege sub sancțiunea nulității relative, având în vedere că și aceste din urmă nulități pot fi invocate din oficiu, potrivit art. 282 alin. (2) C.proc.pen.

În același timp, atunci când în cauză nu a fost pusă în mișcare acțiunea penală, deși dispozițiile legale nu prevăd posibilitatea formulării de cereri și excepții cu privire la legalitatea administrării probelor și a actelor de urmărire penală, acest lucru nu înseamnă că judecătorul de cameră preliminară nu ar putea verifica legalitatea administrării probelor și a actelor de urmărire penală, însă, nelegalitatea/nulitatea nu ar fi invocate pe cale de excepție, ci ca o apărare de fond¹¹. Dacă va constata că susținerile părților sunt întemeiate, judecătorul de cameră preliminară nu va constata nulitatea actului de urmărire penală nelegal întocmit și nu va putea dispune excluderea vreunei probe, ci va reține în considerente aceste împrejurări, urmând a pronunța soluția în funcție de aspectele constatate. De exemplu, suspectul va putea formula plângere împotriva unei soluții de clasare dispuse ca urmare a intervenirii prescripției răspunderii penale, invocând că probele care dovedeau vinovăția sa (declarațiile unor martori care puteau refuza să dea declarații) au fost obținute în mod nelegal, martorii fiind audiați fără a li se aduce la cunoștință dreptul prevăzut de art. 117 C.proc.pen. Judecătorul va examina legalitatea administrării probelor, iar în cazul în care constată că petentul are dreptate va arăta în considerente de ce probele au fost obținute nelegal (fără a dispune excluderea) și va pronunța o soluție raportat la probele administrate în cursul urmăririi penale în condiții de legalitate. Dacă în afara declarațiilor respective nu există nicio altă probă, judecătorul de cameră preliminară va admite plângerea și va modifica temeiul clasării (de exemplu, va constata că fapta nu există).

De asemenea, dacă judecătorul de cameră preliminară investit cu o plângere împotriva unei soluții de clasare constată că urmărirea penală a fost efectuată față de suspect de către organele de cercetare penală deși competența aparține procurorului, acesta va arăta în considerente de ce actele de urmărire penală sunt nule (fără a putea pronunța o soluție expresă în sensul constatării nulității, cum s-ar fi întâmplat în ipoteza în care s-ar fi pus în mișcare acțiunea penală) iar probele au fost administrate în mod nelegal și, admitând plângerea, va restitui cauza la procuror.

În sensul opiniei menționate de noi, în doctrină s-a arătat că judecătorul de cameră preliminară nu va putea dispune vreo sancțiune privitor la actele de urmărire penală (în sensul anulării vreunui act ori excluderii vreunei probe); eventualele vicii de legalitate ale actelor de urmărire penală vor putea fi observate doar în măsura în care ele fundamentează

¹⁰ A.V. Iugan, Procedură penală. Partea specială, Ed. C.H. Beck, București, 2024, p. 121.

¹¹ *Ibidem*.

soluția asupra plângerii și se vor menționa în considerente, fără ca respectivele acte de urmărire penală să fie, prin aceasta, înlăturate¹².

În mod excepțional, în cazul în care clasarea a fost dispusă ulterior punerii în mișcare a acțiunii penale iar cu ocazia soluționării plângerii au fost formulate cereri/exceptii privind nelegalitatea administrării unor probe/nulitatea unor acte de urmărire penală, judecătorul de cameră preliminară va putea administra orice probe, pentru dovedirea aspectelor de mai sus, iar nu pe situația de fapt (de exemplu, inculpatul față de care s-a dispus clasarea în temeiul prescripției răspunderii penale și care solicită excluderea declarației date de el, va putea cere administrarea oricărei probe pentru a se dovedi, de pildă, că a fost constrâns prin acte de violență să recunoască comiterea faptei; în schimb, pentru stabilirea situației de fapt, el nu va putea cere în fața judecătorului de cameră preliminară decât administrarea probei cu înscrisuri).

Din punctul nostru de vedere aceasta este interpretarea corectă a articolului 341 alin. (5¹) C.proc.pen. în forma actuală (text care stabilește că atunci când anterior clasării se pusese în mișcare acțiunea penală, judecătorul de cameră preliminară soluționează plângerea pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror alte mijloace de probă).

După cum se observă și din Expunerea de Motive a Legii nr. 201/2023¹³, voința legiuitorului a fost în sensul punerii în acord a Codului de Procedură Penală cu o serie de decizii ale Curții Constituționale pronunțate în perioada 2016-2022. Printre aceste decizii se număra și Decizia nr. 802/2017¹⁴ prin care s-a arătat că soluția legislativă cuprinsă în art.345 alin.(1) C. pr. pen., care nu permite judecătorului de cameră preliminară, în soluționarea cererilor și excepțiilor formulate ori excepțiilor ridicate din oficiu, să administreze alte mijloace de probă în afara „oricăror înscrisuri noi prezentate” este neconstituțională.

La pct. 22 din Schimbările preconizate în cuprinsul Expunerii de motive se precizează expres că, având în vedere Decizia nr. 802/2017, la art. 345 se propune modificarea alin. (1) pentru a permite judecătorului de cameră preliminară, în soluționarea cererilor și excepțiilor formulate ori excepțiilor ridicate din oficiu, să administreze orice mijloace de probă, iar nu doar înscrisuri noi. De asemenea, întrucât și în procedura plângerii împotriva soluției de clasare dispuse față de inculpat judecătorul de cameră preliminară verifică legalitatea administrării probelor și a efectuării actelor de urmărire penală, asemenea celui sesizat cu rechizitoriu, având în vedere considerentele Deciziei nr. 802/2017, la art. 341 se propune modificarea alin. (5¹) în sensul reglementării faptului că atunci când clasarea s-a dispus față de inculpat [caz vizat de art. 341 alin. (7) C. proc. pen.] judecătorul de cameră preliminară verifică soluția atacată „pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror înscrisuri noi prezentate, iar în cazul prevăzut la alin. (7), pe baza lucrărilor și a materialului din dosarul de urmărire penală și a oricăror alte mijloace de probă”.

Prin urmare, voința legiuitorului nu a fost în sensul instituirii posibilității judecătorului de cameră preliminară de a completa el urmărirea penală, ci de a crea cadrul legislativ necesar ca acesta să poată administra orice mijloc de probă atunci când verifică legalitatea administrării probelor. Această regulă a apărut tocmai în contextul necesității asigurării aceluiași nivel de protecție pentru inculpatul față de care s-a dispus clasarea (dar față de

¹² I. Kuglay, în M. Udrioiu (coord.), Codul de procedură penală. Comentariu pe articole, Ed. C.H. Beck, București, 2023, p. 2238.

¹³ Disponibilă la <https://www.cdep.ro/proiecte/2023/200/40/6/em260.pdf>.

¹⁴ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr.116 din 6 februarie 2018.

care este posibilă începerea judecării dacă judecătorul de cameră preliminară admite plângerea) raportat la inculpatul trimis în judecată prin rechizitoriu.

Judecătorul de cameră preliminară verifică în mod indirect, odată cu soluția de clasare și alte acte de urmărire penală, în măsura în care ele influențează soluția de clasare. De exemplu, procurorul respinge solicitarea persoanei vătămate de audiere a unor martori și ulterior dispune clasarea. Persoana vătămată formulează plângere împotriva clasării, susținând că situația de fapt nu a fost pe deplin elucidată iar probațiunea nu a fost epuizată, fiind necesară și audierea persoanelor respective. În acest caz, o examinare a soluției de clasare impune judecătorului de cameră preliminară o verificare a ordonanței prin care s-a respins administrarea probelor respective. Dacă admite plângerea împotriva soluției de clasare și restituie cauza la procuror pentru completarea urmăririi penale cu declarațiile persoanelor respective, judecătorul de cameră preliminară realizează în mod indirect o verificare a ordonanței prin care s-a respins audierea (fără însă a pronunța o soluție expresă de desfășurare a acesteia, ci doar făcând aprecieri în considerente cu privire la acest aspect).

În fine, arătăm că uneori este posibil ca, deși o persoană să fi sesizat comiterea mai multor infracțiuni, procurorul să dispună o soluție de clasare doar cu privire la unele dintre acestea (în anumite cazuri, este posibil ca organele de cercetare penală nici măcar să nu înceapă urmărirea penală). Subliniem că nu avem în vedere situația în care o persoană sesizează o anumită situație de fapt, indicând mai multe infracțiuni, iar organele de urmărire penală încep urmărirea penală doar cu privire la unele dintre ele. Organele de urmărire penală sunt libere să aprecieze corecta încadrare juridică a situației de fapt pe care o anchetează, neputând fi obligate să cerceteze comiterea tuturor infracțiunilor indicate în actul de sesizare. Ipoteza pe care o avem în vedere vizează acele cazuri în care sunt sesizate situații de fapt clar delimitate iar procurorul omite să dea o soluție cu privire la fiecare dintre ele. Din punctul nostru de vedere, singura soluție posibilă, pentru a asigura accesul la o instanță, o reprezintă recunoașterea admisibilității formulării unei plângeri la judecătorul de cameră preliminară (bineînțeles, ulterior atacării modalității de soluționare a cauzei la procurorul ierarhic superior). Unei persoane care a sesizat o infracțiune nu-i poate fi paralizată posibilitatea sesizării judecătorului de cameră preliminară doar pentru că procurorul a omis să se pronunțe atunci când, din punctul său de vedere, a rezolvat cauza.

Cu privire la termenul de formulare a unei astfel de plângeri, considerăm că termenul de 20 de zile nu este aplicabil. În jurisprudență s-a arătat că nu se poate vorbi de o tardivitate în privința infracțiunilor pe care petenta le-a reclamat și cu privire la care procurorul nu s-a pronunțat. Plângerea împotriva soluției de clasare trebuia formulată în 20 de zile de la data la care s-a comunicat soluția de clasare or, în condițiile în care nu ar exista o soluție de clasare, este evident că termenul nu a început să curgă. Prin urmare, nu se poate vorbi de o tardivitate a plângerii. În acest caz, însă, în ipoteza existenței unor infracțiuni reclamate și cu privire la care procurorul nu s-a pronunțat, judecătorul de cameră preliminară ar trebui să intervină, având în vedere că față de lezarea evidentă a intereselor petentului, nu există niciun alt mijloc procedural de reparare, raportat la cele reținute de procuror care a considerat că cercetările au fost închise în respectivul dosar¹⁵.

Ipoteza este diferită de cea în care în cuprinsul rechizitoriului procurorul argumentează incidența impedimentului de la art. 16 C. proc. pen, fără a dispune expres

¹⁵ T.București, Secția penală, încheierea din 8 februarie 2019, în *I. Neagu, M. Damaschin, A.-V. Iugan*, op.cit., p. 67-68.

clasarea. În aceea situație, după cum am arătat, termenul de 20 de zile curge de la momentul comunicării rechizitoriului (dacă acest lucru a avut loc). În schimb, în această din urmă ipoteză, nu există nici măcar o clasare implicită, procurorul „uitând pur și simplu”, nu doar să dispună o soluție, ci chiar să analizeze condițiile răspunderii penale. Neexistând o soluție de clasare (nici măcar în considerente), termenul de 20 de zile nu este aplicabil.

d) Abordări neunitare cu privire la obiectul plângerii împotriva soluțiilor de clasare

În legătură cu controlul exercitat de judecătorul de cameră preliminară, s-a pus problema în doctrină și în practica judiciară, dacă poate viza numai soluția de clasare în sine, așa cum prevede în mod expres art. 340 alin. (1) C.proc.pen. sau poate viza și dispozițiile complementare din ordonanța de clasare, precum cele privind menținerea sau ridicarea măsurilor asiguratorii, restituirea bunurilor și a cauțiunii și plata cheltuielilor judiciare. Nu se pune problema formulării plângerii împotriva acelor dispoziții din ordonanța de clasare prin care procurorul sesizează judecătorul de cameră preliminară, cu propunerea de luare a măsurii de siguranță a confiscării speciale, cu propunerea de desființare totală sau parțială a unui înscris sau cu propunerea de luare, ori după caz, de confirmare, de înlocuire sau de încetare a măsurilor de siguranță [art. 315 alin. (2) lit. c, d și e C.proc.pen.] întrucât aceste propuneri ale procurorului urmează să fie analizate și soluționate potrivit procedurilor prevăzute de lege pentru fiecare în parte, de către judecătorul de cameră preliminară¹⁶.

Admisibilitatea exercitării controlului de către judecătorul de cameră preliminară, investit cu o plângere împotriva soluției de clasare, asupra dispozițiilor complementare aferente clasării a făcut obiectul preocupărilor doctrinare și jurisprudențiale, neexistând însă o concluzie fermă și bine conturată sub acest aspect.

Potrivit unei opinii, s-a susținut în doctrină¹⁷, că pot fi atacate în fața judecătorului și celelalte dispoziții ale ordonanței de clasare adoptate potrivit art. 315 alin. (2) C.proc.pen., de pildă, dispozițiile complementare cu privire la măsurile asiguratorii ori cele referitoare la restituirea lucrurilor, în scopul asigurării dreptului de acces la justiție al persoanelor ale căror drepturi și interese legitime ar fi afectate prin aceste dispoziții ale procurorului și care, în caz contrar, nu ar putea avea acces la un judecător. Tot astfel, s-a arătat că soluția de clasare este supusă plângerii, însă, nu în înțelesul ei restrâns, ci cu privire la toate dispozițiile complementare care decurg din clasare, întrucât dreptul de a face plângere nu aparține doar subiecților procesuali principali, ci și altor persoane ale căror interese au fost vătămate, or, de cele mai multe ori, interesele acestora nu sunt vătămate prin dispoziția propriu - zisă de netrimitere în judecată, ci prin dispozițiile complementare, astfel că a limita dreptul de a face plângere numai la dispoziția de clasare ar însemna, în realitate, a exclude aceste persoane de la procedura prevăzută de art. 340 C.proc.pen.¹⁸

Contrar opiniei de mai sus, s-a susținut și opinia potrivit căreia, controlul jurisdicțional al judecătorului de cameră preliminară, potrivit art. 340 C.proc.pen., poate

¹⁶ În practică, a fost respinsă ca inadmisibilă plângerea formulată împotriva dispoziției din ordonanța de clasare privind sesizarea judecătorului de cameră preliminară în vederea confiscării speciale – Judecătoria Timișoara, încheierea nr. 2143/24 aprilie 2018, disponibilă pe www.sintact.ro.

¹⁷ M. Udriou, op.cit., p. 259; în același sens, al admisibilității plângerii împotriva dispozițiilor complementare din ordonanța de clasare, A.V. Iugan, op.cit., p. 116; V. Văduva, C. Voicu, în N. Volonciu, A.S. Uzlău (coord.), Codul de Procedură Penală Comentat, Ed. Hamangiu, București, 2017, p. 967.

¹⁸ I. Kuglay în M. Udriou (coordonator), op.cit., p. 2220, p. 1792.

avea ca obiect doar soluția de neurmărire penală/netrimiterie în judecată, nu și celelalte dispoziții ale ordonanței de clasare.¹⁹ În același sens s-a arătat că dispoziția de restituire a unui bun cuprinsă într-o ordonanță de clasare nu poate fi atacată cu plângere la judecătorul de cameră preliminară, singura cale de atac posibilă fiind plângerea la procurorul ierarhic superior, în temeiul art. 339 alin. (1) și (2) C.proc.pen.²⁰

Urmând opiniile doctrinare, aflate în dezacord, și soluțiile jurisprudențiale sunt diferite, practica judiciară relevând o abordare neunitară a admisibilității plângerii împotriva dispozițiilor complementare aferente soluției de clasare, în fața judecătorului de cameră preliminară.

Controversa a existat în jurisprudență și sub imperiul Codului de procedură penală din 1969, cu referire la plângerile împotriva rezoluțiilor sau ordonanțelor de netrimiterie în judecată, întemeiate pe dispozițiile art. 278¹ din vechiul Cod de procedură penală.

Într-o opinie, s-a reținut în practică²¹ că plângerea împotriva dispoziției de restituire a unui bun din cuprinsul ordonanței de clasare este inadmisibilă, întrucât plângerea în fața judecătorului vizează expres și limitativ soluțiile de netrimiterie în judecată, iar nu și alte dispoziții ale procurorului. În sprijinul acestei soluții a fost invocată Decizia nr. 57/24.09.2007 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, pronunțată în recurs în interesul legii, prin care s-a stabilit că „plângerea împotriva măsurilor luate sau a actelor efectuate de procuror sau în baza dispozițiilor date de acesta, altele decât rezoluțiile sau ordonanțele procurorului de netrimiterie în judecată, reglementate de art. 278¹ alin. (1) din Codul de procedură penală, este inadmisibilă”. În același timp, s-a argumentat că împotriva dispozițiilor complementare aferente soluțiilor de netrimiterie în judecată există căi de atac specifice. Cât privește accesul la justiție al petentului, a reținut că nu presupune accesul la o instanță penală, ci înseamnă și acces la o instanță civilă, în raport cu specificul litigiului. În speță, petentul a reclamat încălcarea unui drept de natură civilă (restituirea bunului către altă persoană) și prin urmare, are dreptul la judecarea pricinii sale de către o instanță care va hotărî cu privire la drepturile și obligațiile sale de natură civilă, în acest sens fiind invocate dispozițiile art. 168 și 169 din Codul de procedură penală (1969), potrivit cărora orice altă persoană care pretinde un drept asupra bunurilor ridicate poate cere stabilirea acestui drept și restituirea, pe calea acțiunii civile.

În sens contrar²², s-a reținut că persoana interesată poate formula plângere și cu privire la o altă dispoziție din ordonanța sau rezoluția de netrimiterie în judecată, iar o astfel de interpretare este în acord cu Decizia nr. 486/02.12.1997 a Curții Constituționale, prin care s-a constatat că dispozițiile art. 278¹ din Codul de procedură penală (1969) sunt constituționale numai în măsura în care nu opresc persoana nemulțumită de soluționarea plângerii împotriva măsurilor și actelor procurorului de a se adresa justiției în temeiul art. 21 din Constituție. S-a reținut că potrivit art. 278¹ din Codul de procedură penală (1969) voința legiuitorului a fost aceea ca orice persoană al cărei interes legitim a fost vătămat, să poată face plângere la instanța de judecată, după epuizarea căilor de atac adresate procurorului

¹⁹ În acest sens, minuta întâlnirii reprezentanților Consiliului Superior al Magistraturii cu președinții secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel - Sibiu, 24-25 septembrie 2015, pag. 17, www.inm-lex.ro.

²⁰ În acest sens, minuta întâlnirii președinților secțiilor penale ale Înaltei Curți de Casație și Justiție și curților de apel, Iași, 2017, p. 17-18, www.inm-lex.ro.

²¹ T. Constanța, decizia penală nr. 172/26.02.2010, disponibilă pe www.sintact.ro.

²² J. Constanța, sentința penală nr. 1428/18.12.2009, disponibilă pe www.sintact.ro.

ierarhic superior, deci inclusiv în cazul în care prin același act procedural s-a dispus restituirea bunului ridicat din posesia petentului. Interpretarea este în acord cu dispozițiile art. 21 din Constituție privind liberul acces la justiție, cât și cu prevederile art. 6 paragraf 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului privind dreptul la un proces echitabil și art. 13 din Convenție privind dreptul la un recurs efectiv.

Admisibilitatea plângerii împotriva dispozițiilor complementare din ordonanța de clasare a continuat să rămână o chestiune controversată și după intrarea în vigoare a noilor dispoziții procesual penale.

În practică s-a reținut că soluția de clasare este supusă plângerii, dar nu în înțelesul ei restrâns, ci cu privire la toate dispozițiile complementare care decurg din clasare, conform art. 315 alin. (2) C.proc.pen., printre care și dispoziția de restituire a lucrurilor. În acest sens s-a arătat că dispoziția de restituire este supusă contestației la judecătorul de drepturi și libertăți, potrivit art. 255 cu referire la art. 250 C.proc.pen., doar în situația în care restituirea lucrurilor este dispusă în cursul urmăririi penale, caz în care măsura are caracter provizoriu [acesta este și motivul pentru care art. 255 alin. (2) C.proc.pen. face referire la obligația de păstrare a bunului restituit până la pronunțarea unei soluții definitive în procesul penal]. În speță, însă, restituirea lucrurilor a fost dispusă în temeiul art. 315 alin. (2) lit. b) C.proc.pen., odată cu soluția de clasare, motiv pentru care singura cale de atac posibilă este plângerea prevăzută de art. 340 C.proc.pen.²³

Similar, într-o altă cauză, judecătorul de cameră preliminară a apreciat că, având în vedere că prin ordonanța de clasare organul de urmărire penală trebuie să se pronunțe și cu privire la restituirea bunurilor ridicate, conform art. 315 alin. (2) lit. b) C. proc. pen., ordonanța poate fi atacată inclusiv sub acest aspect. Prin urmare, deși petentul, prin plângerea formulată, nu critică soluția de clasare a cauzei, ci lipsa dispoziției din ordonanța de clasare privind restituirea autoturismului, judecătorul de cameră preliminară a reținut că plângerea formulată de aceasta vizează practic legalitatea ordonanței de clasare și pentru a asigura respectarea dreptului de acces la justiție prevăzut de art. 6 din CEDO a considerat că este admisibilă²⁴.

În același sens, s-a apreciat că procedura prevăzută de art. 340 din C.pr. pen. este deschisă și plângerilor care vizează dispozițiile complementare soluției de clasare, în aplicarea principiului accesului efectiv la o instanță, în sensul art. 21 alin. (1) din Constituție și al art. 6 sau, după caz, art. 13 al Convenției Europene a Drepturilor Omului²⁵.

Considerăm însă discutabilă dispoziția cuprinsă în cadrul aceleiași încheieri prin care s-a dispus restituirea cauzei la procuror deoarece se impune completarea anchetei penale cu datele actuale referitoare la existența, localizarea și identificarea faptică a bunurilor cu privire la care se impune confiscarea specială. Astfel, potrivit art. 332 alin. (2) C. proc. pen. reluarea urmăririi penale nu se poate dispune dacă a intervenit un impediment prevăzut de art. 16 C. proc. pen.

Dimpotrivă, într-o altă cauză, s-a apreciat în sens contrar celui de mai sus. Astfel, sesizat fiind cu plângerea petentului față de care se dispusese clasarea pentru infracțiunea de tănuire, plângere formulată exclusiv împotriva dispoziției de restituire în favoarea persoanei păgubite a autovehiculului ce a făcut obiectul material al infracțiunii, judecătorul

²³ J. Râmnicu-Sărat, încheierea din 28.09.2022, nepublicată.

²⁴ J. Buzău, încheierea nr. 1413/19.12.2023, nepublicată.

²⁵ J. Calafat, încheierea nr. 159/7.07.2022, nepublicată.

de cameră preliminară a apreciat că sunt incidente dispozițiile art. 250 C.proc.pen., și că în această situație, în care nu se critică soluția de clasare, ci doar dispoziția de restituire, petentul ar fi trebuit să formuleze contestație la judecătorul de drepturi și libertăți²⁶.

Opinia de mai sus, în sensul competenței judecătorului de drepturi și libertăți de a aprecia asupra dispoziției de restituire cuprinsă în ordonanța de clasare s-a regăsit și în jurisprudența altor instanțe, în concret, calea de atac a petentului prin care a criticat dispoziția de respingere a cererii de restituire a unui autoturism ce a făcut obiectul infracțiunilor cercetate în cauză, fiind calificată drept contestație și examinată pe fond de judecătorul de drepturi și libertăți²⁷.

Din examinarea jurisprudenței instanțelor, se constată, astfel, că în mod preponderent se atacă din ordonanța de clasare, ca dispoziție complementară, cea care vizează restituirea unor bunuri, fiind vorba, în multe dintre cazuri, de bunuri provenite din infracțiunile de furt și tănuire²⁸.

De asemenea, în jurisprudență a fost considerată admisibilă și plângerea împotriva dispoziției cuprinse în ordonanța de netrimitere în judecată referitoare la cheltuielile judiciare²⁹.

Poate fi contestată dispoziția de obligare la cheltuieli judiciare a persoanei care a formulat plângere împotriva ordonanței de clasare. Ulterior respingerii plângerii de către procurorul ierarhic superior, aceasta se poate adresa judecătorului de cameră preliminară pentru a contesta soluția de clasare dar și pentru a contesta obligarea sa la cheltuielile judiciare de către procurorul ierarhic superior³⁰.

Apreciem admisibilă și plângerea persoanei interesate de a ataca dispoziția procurorului referitoare la nerestituirea cauțiunii, odată cu emiterea ordonanței de clasare sau omisiunea de a dispune cu privire la aceasta, dispozițiile art. 217 alin. (8) C. proc. pen. fiind imperative, în sensul că, în cazul în care se dispune o soluție de netrimitere în judecată, procurorul dispune restituirea cauțiunii.

Cauțiunea garantează, potrivit art. 217 alin. (4) din Codul de procedură penală participarea inculpatului la proces și în același timp, respectarea obligațiilor impuse în cadrul măsurii controlului judiciar, menținându-și caracterul necesar numai atât timp cât măsura preventivă este în ființă, încetarea de drept a măsurii controlului judiciar pe cauțiune având ca efect încetarea obligațiilor din cadrul controlului judiciar și determinând inexistența fundamentului legal al menținerii cauțiunii. Or, dacă procurorul nu restituie sau omite să dea o dispoziție sub acest aspect prin ordonanța de clasare, în mod evident, fostul inculpat este

²⁶ J. Odorheiul Secuiesc, încheierea nr. 189/18 aprilie 2019, disponibilă pe www.sintact.ro.

²⁷ J. Deta, încheierea nr. 425/9 iulie 2019, disponibilă pe www.sintact.ro.

²⁸ A se vedea cu titlu exemplificativ, J. Arad, s. pen., încheierile nr. 1135/11.11.2022 și 203/25.02.2021, nepublicate.

²⁹ J. Constanța, prin sentința penală nr. 83/29.01.2010, a reținut că petentul fusese scos de sub urmărire penală, în baza art. 11 pct 1 lit. b rap. la art. 10 lit. d și art. 10 lit b¹ din Codul de procedură penală din 1969, fiind obligat la plata unor cheltuieli judiciare către stat de 4500 lei. Instanța a reținut că: „În condițiile în care actul procedural poate conține și alte dispoziții decât strict cea de netrimitere în judecată, iar textul de lege face referire la actul procedural în ansamblul său, trebuie acceptat că împotriva rezoluției de neîncepere a urmăririi penale sau a ordonanței ori, după caz, a rezoluției de clasare, de scoatere de sub urmărire penală sau de încetare a urmăririi penale, date de procuror, se poate formula plângere de persoana interesată și cu privire la o altă dispoziție din cuprinsul actului procedural decât cea de netrimitere în judecată”.

³⁰ A se vedea în acest sens, J. Sector 5 București, s. pen., încheierea din data de 20.06.2017, nepublicată.

o persoană ale cărui drepturi legitime au fost vătămate, fiind pus în situația de a nu-și putea recupera un bun, potrivit legii.

Relevante în acest sens sunt considerentele încheierii pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție³¹, prin care s-a reținut că „În cazul în care măsura preventivă a controlului judiciar pe cauțiune a încetat de drept înainte de trimiterea inculpatului în judecată, în procedura camerei preliminare, judecătorul de cameră preliminară poate dispune, prin încheiere, restituirea cauțiunii, întrucât cauțiunea garantează, conform art. 217 alin. (4) C.proc.pen., participarea inculpatului la procesul penal și respectarea de către acesta a obligațiilor impuse în cadrul controlului judiciar, menținându-și caracterul necesar și proporțional numai atât timp cât măsura preventivă subsistă. Încetarea de drept a măsurii preventive a controlului judiciar pe cauțiune, care are ca efect încetarea obligațiilor din cadrul controlului judiciar, determină inexistența fundamentului legal al menținerii cauțiunii”.

Credem că argumentele de mai sus sunt aplicabile *mutatis-mutandis* și în ipoteza clasării cauzei de către procuror, când, măsura controlului judiciar încetează de drept iar în aceste condiții nu mai există niciun fundament pentru menținerea cauțiunii, întrucât nu mai există obligațiile în considerarea și pentru garantarea cărora a fost impusă.

În cazul în care petentul critică omisiunea procurorului de a sesiza judecătorul de cameră preliminară cu propunerea de desființare a unor înscrisuri, se apreciază că solicitarea nu se încadrează în procedura reglementată de dispozițiile art. 340 C.proc.pen., fiind inadmisibilă³². În același sens, s-a apreciat că demararea procedurii prevăzute de art. 549¹ C.proc.pen. este atributul exclusiv al procurorului, legea conferind legitimitate procesuală numai acestuia iar aprecierea procurorului de a nu sesiza judecătorul de cameră preliminară cu propunerea de desființare a unui înscris nu poate fi cenzurată de judecătorul de cameră preliminară în procedura prevăzută de art. 340 C.proc.pen.³³

Pe lângă problematica admisibilității plângerii împotriva dispozițiilor mai sus menționate, se constată, în plus, cu referire la plângerea care vizează dispoziția procurorului din ordonanța de clasare, de restituire a unor bunuri, sau, dimpotrivă, care vizează omisiunea procurorului de a dispune restituirea, o jurisprudență neunitară și în ceea ce privește *competența* de soluționare a acestor plângeri, existând cazuri în care plângerile au fost soluționate și de judecătorul de drepturi și libertăți.

În ceea ce privește, referitor la chestiunea vizând *competența funcțională* a judecătorului care trebuie să soluționeze plângerea împotriva dispoziției complementare din ordonanța de clasare privind restituirea/nerestituirea unor bunuri de către procuror, arătăm că aceasta aparține judecătorului de cameră preliminară, iar nu judecătorului de drepturi și libertăți, așa cum au apreciat unele instanțe. Judecătorul de drepturi și libertăți are competența de a soluționa numai contestația formulată împotriva ordonanței procurorului emisă în cursul urmăririi penale, iar nu la finalul acesteia, prin care s-a respins cererea de restituire, în condițiile art. 255 alin. (1) C.proc.pen. rap. la art. 250 C.proc.pen.

Restituirea bunurilor la finalul urmăririi penale, dispusă prin ordonanța de clasare, are ca temei dispozițiile art. 315 alin. (2) lit. b) C.proc.pen., nicidecum dispozițiile art. 255 C.proc.pen., iar dispoziția referitoare la aceste bunuri este în strânsă legătură cu soluția de

³¹ ICCJ, Secția penală, completul de 2 judecători de cameră preliminară, încheierea nr. 1/C din 16 ianuarie 2020, disponibilă pe www.sintact.ro.

³² T. Timiș, s. pen., încheierea nr. 420/12.09.2023, nepublicată.

³³ J. Timișoara, încheierea nr. 2697/19.10.2020, disponibilă pe www.sintact.ro.

clasare și temeiul acesteia, și nu are caracterul provizoriu, atribuit de lege restituirii bunurilor în cursul procesului. Această din urmă restituire se face numai dacă nu sunt îngreunate stabilirea situației de fapt și justa soluționare a cauzei și cu obligația pentru cel căruia îi sunt restituite să le păstreze până la pronunțarea unei soluții definitive în procesul penal, pe când restituirea dispusă de procuror prin ordonanța de clasare se va putea pune în executare de îndată ce soluția de clasare s-a definitivat.

Cât privește *admisibilitatea* plângerii împotriva dispozițiilor complementare din ordonanța de clasare, din punctul nostru de vedere, dincolo de neclaritatea intenției legiuitorului din cuprinsul art. 340 C. proc. pen., credem că în temeiul art. 6 și 13 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și art. 1 din Protocolul Adițional nr. 1 la Convenție, trebuie recunoscută posibilitatea exercitării unei căi de atac împotriva dispozițiilor complementare aferente soluției de clasare, cale de atac care să fie soluționată de un judecător.

În caz contrar, deși ordonanța de clasare poate afecta drepturile și interesele legitime ale unei persoane (de cele mai multe ori în legătură cu dreptul de proprietate), aceasta nu ar avea deschisă vreo cale de atac prin intermediul căreia să se adreseze unei instanțe independente și imparțiale care să statueze asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil. Or, o astfel de posibilitate este recunoscută de art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, împrejurarea că dispoziția contestată este cuprinsă într-o ordonanță a procurorului neputând constitui un argument pentru a elimina controlul jurisdicțional. Astfel, considerăm că voința legiuitorului a fost aceea că orice persoană al cărei interes legitim a fost vătămat printr-o soluție de netrimiteră în judecată să se poate plânga unui judecător, după epuizarea controlului intern în cadrul parchetului, inclusiv în cazul în care prin același act procesual s-au dispus soluții complementare cu referire la restituiri de bunuri, cauțiuni, cheltuieli judiciare. Numai această interpretare este în acord cu dispozițiile constituționale – art. 21 din Constituție, care reglementează accesul liber la justiție, cu prevederile art. 6 paragraful 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului care garantează dreptul la un proces echitabil prin consacrarea dreptului oricărei persoane de a se plânga unei instanțe de judecată cu privire la drepturile și obligațiile sale civile și cu art. 13 din Convenție care prevede dreptul la un recurs efectiv, la o cale de atac prevăzută de lege care să pună în discuția instanțelor naționale încălcarea vreunui din drepturile și libertățile protejate de Convenție și să obțină, dacă este cazul, o reparație corespunzătoare.

În același timp, apreciem că exercitarea controlului asupra dispozițiilor complementare din ordonanța de clasare este de competența funcțională a judecătorului de cameră preliminară, iar nu a instanței civile, chiar și atunci când este vorba numai despre restituirea/nerestituirea bunurilor. Aceasta, întrucât, dispozițiile complementare depind de soluția de clasare în sine, de temeiul juridic al clasării, mai exact, de cauza de împiedicare a exercitării acțiunii penale incidente în cauză. De pildă, pentru a dispune restituirea bunurilor către autorul infracțiunii față de care s-a dispus clasarea, sau dimpotrivă, pentru a propune confiscarea specială de către judecătorul de cameră preliminară în procedura prevăzută de art. 549¹ C. proc. pen., este important de stabilit dacă fapta există sau nu, dacă este sau nu prevăzută de legea penală, dacă a fost săvârșită cu forma de vinovăție prevăzută de legea penală, dacă există sau nu vreo cauză justificativă sau de neimputabilitate, sau dacă este incident vreunul dintre cazurile care lipsesc acțiunea penală de obiect. Or, toate aceste verificări numai judecătorul de cameră preliminară le poate efectua.

Subliniem însă că atunci când procurorul nu dispune o soluție cu privire la restituirea bunurilor, omisiunea se va complini în procedura prevăzută de dispozițiile art. 279 C. proc. pen. referitoare la înlăturarea unor omisiuni vădite. Doar dacă procurorul respinge o astfel de solicitare va putea fi declanșat mecanismul procedural reglementat de art. 340-341 C. proc. pen.

e) Plângerea împotriva soluțiilor complementare vizând măsurile asiguratorii

O analiză aparte se impune în cazul plângerii împotriva dispozițiilor complementare din ordonanța de clasare prin care procurorul dispune menținerea sau ridicarea măsurilor asiguratorii, potrivit dispozițiilor art. 315 alin. (2) lit. b) C.proc.pen..

Se impune precizarea că indiferent de temeiul clasării, procurorul va dispune ridicarea măsurilor asiguratorii luate în vederea garantării confiscării extinse sau a garantării pedepsei amenzii penale, întrucât și într-un caz și în celălalt este necesară o soluție de condamnare, or, dispunând clasarea, deci, netrimiteră în judecată, menținerea măsurilor asiguratorii în scopurile mai sus arătate rămâne lipsită de fundament.

Dacă măsura asiguratorie a fost luată în vederea garantării confiscării speciale, iar din ordonanța de clasare nu rezultă înlăturarea caracterului tipic sau antijuridic, așa cum prevăd dispozițiile art. 107 alin. (2) C.pen., procurorul va menține măsura asiguratorie și va formula în același timp propunere către judecătorul de cameră preliminară, în vederea confiscării speciale, în procedura specială prevăzută de art. 549¹ C.proc.pen.

În ceea ce privește măsurile asiguratorii luate în vederea reparării pagubei sau a garantării plății cheltuielilor judiciare, procurorul va dispune menținerea sau după caz, ridicarea măsurilor asiguratorii, în funcție de temeiul clasării dar și de caracterul necesar și proporțional al măsurii cu scopul urmărit. În mod evident că măsurile asiguratorii luate asupra bunurilor suspectului/inculpatului nu mai pot fi menținute în cazul unei soluții de clasare bazate pe art. 16 lit. a) C.proc.pen. (fapta nu există) și art. 16 lit. c) C.proc.pen. (nu există probe că o persoană a săvârșit infracțiunea), întrucât aceste măsuri își pierd caracterul necesar în vederea garantării unei eventuale răspunderi civile delictuale, aceasta fiind incompatibilă cu cele două temeiuri de clasare. Ca atare, în aceste situații, procurorul trebuie să ridice măsurile asiguratorii. Procurorul va ridica măsurile asiguratorii luate în vederea reparării pagubei și în cazul în care se dispune clasarea ca urmare a împăcării părților sau a încheierii unui acord de mediere, întrucât în acest caz acțiunea civilă este stinsă. În toate celelalte cazuri, procurorul va putea ridica sau menține măsurile asiguratorii, în funcție de propria evaluare pe care o face asupra necesității și proporționalității măsurii cu scopul urmărit. Dacă menține măsurile asiguratorii, acestea vor înceta de drept dacă persoana vătămată nu introduce acțiune în fața instanței civile, în termen de 30 de zile de la comunicarea soluției, potrivit art. 315 alin. (2) lit. a) C.proc.pen.

Soarta măsurilor asiguratorii la emiterea soluției de clasare a fost clarificată și de Curtea Constituțională a României, prin Decizia nr. 542/12.07.2016³⁴ în care a reținut că menținerea măsurilor asiguratorii prin ordonanța de clasare poate avea ca scop, fie luarea ulterioară, de către judecătorul de cameră preliminară, la sesizarea procurorului, a măsurii de siguranță a confiscării speciale, fie garantarea executării cheltuielilor judiciare avansate de către stat, fie repararea pagubei produse prin infracțiune.

³⁴ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 818 din 17 octombrie 2016.

Se pune întrebarea dacă împotriva dispoziției de menținere și respectiv, de ridicare a măsurii asiguratorii, cuprinsă în ordonanța de clasare se poate face plângere la judecătorul de cameră preliminară.

Jurisprudența existentă demonstrează că o atare plângere în fața judecătorului de cameră preliminară nu este considerată *ab initio* inadmisibilă, dacă este formulată în interiorul termenului de 30 de zile de la comunicarea dispoziției de menținere a măsurii asiguratorii, atunci când măsura a fost luată în vederea garantării plății despăgubirilor.

În acest sens, supunem atenției o soluție interesantă din practica judiciară³⁵, cu referire la problema de drept mai sus arătată. Astfel, judecătorul de cameră preliminară, investit fiind cu o plângere formulată potrivit art. 340 C.proc.pen. împotriva ordonanței prin care s-a dispus clasarea cauzei în temeiul art. 16 alin. (1) lit. b) teza I C.proc.pen., pentru infracțiunea de abuz în serviciu dacă funcționarul public a obținut pentru sine sau pentru altul un folos necuvenit, prev. de art. 13² din Legea 78/2000 rap. la art. 297 C.pen., cu referire expresă la dispoziția de menținere a sechestrului asigurator asupra bunurilor inculpaților, pe calea plângerii formulate solicitându-se expres ridicarea măsurii sechestrului, a reținut că dispozițiile complementare privind măsurile asiguratorii din ordonanța de clasare pot fi supuse verificării judecătorului de cameră preliminară sub aspectul temeiniciei acestora (legalitatea neputând fi pusă în discuție din moment ce legea dă în mod expres dreptul procurorului de a menține sau a ridica măsurile asiguratorii) numai pentru durata de 30 de zile prevăzută în mod expres de textul de lege, durată în care persoana vătămată poate introduce acțiune la instanța civilă. În speță, judecătorul de cameră preliminară a constatat că ordonanța de clasare rămăsese deja definitivă, ca urmare a respingerii plângerii formulate de partea civilă împotriva aceleiași ordonanțe.

Astfel, judecătorul de cameră preliminară a apreciat că, „ne aflăm fie în ipoteza în care măsurile asiguratorii au încetat de drept, la scurgerea celor 30 de zile de la comunicarea soluției, situație în care ele încetează în virtutea legii, nefiind necesar ca un judecător să facă aprecieri și să constate că au încetat de drept, art. 315 alin. (2) lit. a) C.proc.pen. fiind clar din acest punct de vedere, fie în ipoteza în care s-a introdus acțiune la instanța civilă, situație în care doar instanța civilă este competentă să se pronunțe asupra măsurilor asiguratorii în sensul menținerii sau ridicării acestora, judecătorul de cameră preliminară nemaiavând nicio competență în acest sens.

Prin urmare, verificarea temeiniciei dispoziției de menținere a măsurilor asiguratorii, adoptate potrivit art. 315 alin. (2) lit. a) C.proc.pen. de procuror, pe durata celor 30 de zile, a rămas fără obiect, această situație neproducând în continuare efecte juridice, ipoteza prevăzută de lege fiind depășită.

Pe de altă parte, judecătorul de cameră preliminară nu are informații și nici nu este în drept să le obțină, pentru a verifica situația dacă persoana vătămată/parte civilă a introdus acțiune la instanța civilă și nici dacă măsurile asiguratorii, inițial menținute, se mai află în ființă sau au fost radiate de drept”.

Din încheierea de mai sus rezultă că există opinia jurisprudențială, pe care, de altfel, o apreciem corectă, în sensul în care, dispoziția cu privire la menținerea măsurii asiguratorii, complementară unei soluții de clasare, poate fi atacată cu plângere la judecătorul de cameră preliminară numai în perioada celor 30 de zile în care cei vătămați se pot adresa cu acțiune civilă la instanța civilă. După trecerea celor 30 de zile, soarta măsurilor asiguratorii va fi

³⁵ T. Suceava, încheierea nr. 261/26.09.2017, www.sintact.ro.

decisă de instanța civilă, inclusiv cu privire la încetarea de drept a acestora. Iar jurisprudența instanțelor în materie civilă pare să împărtășească covârșitor această opinie.

De pildă, instanța de apel civilă³⁶, admitând apelul reclamantului și anulând sentința primei instanțe, a admis pe fond acțiunea acestuia (prima instanța respinsese cererea) și a constatat încetat de drept sechestrul asigurator instituit prin ordonanța parchetului asupra unor bunuri imobile ale acestuia. Instanța a reținut în esență că în cauza penală în care s-a instituit sechestrul asigurator în cursul urmăririi penale, s-a dispus clasarea cauzei față de suspectul ale cărui bunuri imobile au fost sechestrate iar persoana vătămată nu a introdus acțiune civilă în termen de 30 de zile, la instanța civilă. A reținut că atunci când urmărirea penală se finalizează printr-o soluție de netrimitere în judecată, sunt aplicabile dispozițiile art. 315 alin. (2) lit. a) C.proc.pen., apreciate ca fiind norme procesual civile speciale prevăzute în legislația penală, derogatorii de la dreptul comun în materie. Instanța de apel a mai reținut și că, „în mod greșit prima instanță a apreciat că acțiunea reclamantului având ca obiect constatarea încetării de drept a măsurii sechestrului penal este inadmisibilă întrucât acesta are posibilitatea realizării dreptului pretins prin promovarea unei cereri de ridicare a sechestrului asigurator prevăzută de art. 957 alin. (1) C.proc.civ.. Aceasta întrucât dispozițiile art. 952 și urm. C.proc.civ. care reglementează sechestrul asigurator în materie procesual civilă, inclusiv cele prevăzute de art. 957 C.proc.civ. care vizează ridicarea sechestrului asigurator, nu sunt aplicabile în cauză, fiind specifice sechestrului asigurator instituit în cadrul procesului civil. În același timp, aplicarea prevederilor art. 315 alin. (2) lit. a) C.proc.pen. menționate nu este în contradicție cu Deciziile nr. 20/19.01.2016, nr. 28/20.01.2016 și nr. 761/13.12.2016 ale Curții Constituționale reținute de prima instanță, decizii prin care s-a statuat că normele procesual penale în materia măsurilor asiguratorii înființate de organele penale - cu privire la cazul particular al ridicării/încetării măsurilor asiguratorii –se completează cu dispozițiile procesual civile, în temeiul art. 2 alin. (2) C.proc.civ. dispozițiile procesual civile constituind izvorul de drept procesual penal în măsura în care Codul de procedură penală nu cuprinde dispoziții contrare. Aceasta întrucât ipoteza avută în vedere de deciziile menționate este ridicarea/încetarea măsurilor asiguratorii în condițiile prevăzute de normele procesual civile până la finalizarea procesului penal, nu ulterior, așa cum este cazul în prezentul dosar”.

În opinia noastră, văzând și orientările jurisprudențiale, dispozițiile privind menținerea sau după caz, ridicarea măsurilor asiguratorii, luate în vederea garantării reparării pagubei sau a plății cheltuielilor judiciare, pot face obiectul plângerii în fața judecătorului de cameră preliminară. Aceste dispoziții sunt în strânsă legătură cu soluția de clasare în sine, derivă din aceasta iar analiza legalității și temeiniciei lor se face în strânsă legătură cu motivele și temeiurile clasării. Ne putem imagina, de pildă, că s-a dispus prin ordonanța de clasare menținerea măsurilor asiguratorii, deși acestea au fost luate în vederea garantării confiscării extinse sau pentru a garanta plata amenzii penale. În aceste situații, menținerea măsurilor asiguratorii este o soluție nelegală. Tot astfel, ne putem imagina că măsurile asiguratorii luate în vederea reparării unei pagube semnificative au fost ridicate, deși temeiul clasării permite repararea ulterioară a acesteia în fața instanței civile. Or, în lipsa cenzurării acestor dispoziții în fața unui judecător de cameră preliminară pot fi afectate ca urmare a celor dispuse prin ordonanța de clasare, drepturi și interese legitime, în mod semnificativ.

³⁶ T. Vrancea, decizia civilă nr. 173/4 iunie 2020, disponibilă pe www.sintact.ro.

Totodată, în acord cu jurisprudența evocată, apreciem că dacă măsurile asiguratorii au fost menținute iar partea civilă/persoana vătămată s-a adresat cu acțiune instanței civile, această din urmă instanță se va pronunța asupra măsurilor asiguratorii.

În schimb, apreciem că dacă măsurile asiguratorii au fost luate în vederea confiscării speciale, dispoziția de menținere a acestora nu poate fi cenzurată pe calea plângerii formulate exclusiv împotriva acestei dispoziții, independent de contestarea soluției de clasare în sine, soarta măsurilor asiguratorii urmând a fi decisă în procedura specială prevăzută de art. 549¹ C.proc.pen.

Se mai pune problema dacă aceste măsuri asiguratorii luate în vederea confiscării speciale și menținute prin ordonanța de clasare sunt supuse verificării periodice și dacă da, care este organul judiciar competent să efectueze verificarea.

În practica judiciară, neconturată încă din perspectiva problemei expuse, printr-o decizie³⁷ ce abordează într-un mod cuprinzător problematica nu doar a verificării măsurilor asiguratorii după dispunerea clasării, ci și multe alte aspecte referitoare la procedura specială a confiscării speciale după clasarea cauzei, s-a reținut că „legiuitorul a instituit în sarcina organelor judiciare obligația de a verifica periodic legalitatea și temeinicia măsurilor asiguratorii. Chiar dacă legiuitorul nu a prevăzut în mod expres, apreciem că verificarea este obligatorie inclusiv subsecvent unei soluții de clasare, până la soluționarea definitivă a plângerii împotriva acesteia. Ingerința suferită de o persoană în dreptul său de proprietate nu diferă după cum cauza este în faza de judecată sau bunurile sunt indisponibilizate pentru a se stabili dacă este necesară confiscarea specială conform art. 549¹ C.proc.pen. Nu există niciun raționament pentru care ar fi aplicabil un standard de protecție inferior. De altfel, realitatea dovedește că pot exista situații, precum cea din prezenta cauză, în care, de la momentul clasării, până la soluționarea procedurii prevăzute de art. 549¹ C.proc.pen. să treacă peste 1 an și jumătate. Lipsa unei activități concrete de verificare a legalității și temeiniciei măsurilor asiguratorii goleşte de conținut protecția pe care legiuitorul a urmărit să o asigure persoanelor ale căror bunuri sunt indisponibilizate”³⁸.

În speța de mai sus, completul de doi judecători de cameră preliminară investit cu soluționarea contestației împotriva încheierii pronunțate în procedura soluționării propunerii confiscării speciale prevăzute de art. 549¹ C.proc.pen., a constatat că prin ordonanța parchetului din data de 20.07.2023 s-a dispus clasarea cauzei pentru mai multe infracțiuni de corupție, pe motiv că faptele nu sunt prevăzute de legea penală, în temeiul art. 16 alin. (1) lit. b) teza I C.proc.pen. Prin aceeași ordonanță s-a dispus sesizarea judecătorului de cameră preliminară în vederea confiscării speciale a 20% din părțile sociale ale SC M. Pro D.S.R.L. S-a reținut că în cauză măsurile asiguratorii au fost instituite printr-o ordonanță a parchetului din data de 27.03.2023 și deși potrivit art. 315 alin. (1) lit. a) C.proc.pen. procurorul era obligat să se pronunțe asupra menținerii sau ridicării măsurilor asiguratorii, prin ordonanță nu s-a dispus nimic cu privire la acestea. În continuare, solicitarea de confiscare specială a fost înaintată tribunalului la data de 10.04.2024 iar până la momentul pronunțării încheierii primei instanțe, la 26.06.2024 nu a existat nicio dispoziție cu privire la măsurile asiguratorii. Cu alte cuvinte, s-a reținut că timp de 2 ani nu a existat nicio verificare propriu-zisă a

³⁷ C. Apel București, secția I penală, decizia penală nr. 128/C/18.03.2025, nepublicată.

³⁸ Subliniem că în sensul necesității verificării legalității și temeiniciei măsurilor asiguratorii în cadrul acestei proceduri s-a pronunțat și doctrina; a se vedea în acest sens și A.R. Trandafir în M. Udriou (coordonator), op.cit., p. 1905.

legalității și temeiniciei măsurilor asigurătorii, dincolo de soluția de ridicare de la finalul soluționării cauzei în primul ciclu procesual.

În continuare, s-a reținut că „deși dispozițiile art. 250² C.proc.pen nu stabilesc în concret care este sancțiunea care intervine în cazul nerespectării termenelor de 6 luni și respectiv, 1 an, Curtea a apreciat că singura soluție în concordanță cu garanțiile instituite de legiuitor este că într-o astfel de ipoteză măsura asiguratorie va înceta. În acest sens, nu poate fi omisă împrejurarea că ne aflăm în prezența unor termene substanțiale, termene a căror nerespectare atrage de drept încetarea efectului măsurii conform art. 268 alin. (2) C.proc.pen.”.

Fără a ne propune să readucem în discuție divergența jurisprudențială majoră persistentă de mulți ani cu privire la natura termenelor instituite de legiuitor cu privire la verificarea periodică a măsurilor asigurătorii și cu privire la existența sau nu a unei sancțiuni în caz de încălcare a obligației de verificare, subliniem opinia expusă în speța prezentată în sensul în care, și în procedura prevăzută de art. 549¹ C.proc.pen., subsecventă unei soluții de clasare, măsurile asigurătorii ce au fost menținute prin ordonanța procurorului trebuie supuse verificării iar această verificare este efectuată, și din punctul nostru de vedere, de judecătorul de cameră preliminară investit cu soluționarea propunerii de confiscare specială.

III. CONCLUZII

Ne-am propus să subliniem în cuprinsul prezentei lucrări faptul că judecătorul de cameră preliminară are în procedurile de verificare a legalității și temeiniciei soluțiilor de neurmărire penală și netrimitere în judecată, competențe largi, impuse de amplitudinea verificărilor pe care trebuie să le efectueze. Așa cum am arătat judecătorul de cameră preliminară verifică nu doar soluția de clasare ci și măsurile complementare dispuse de procuror, măsuri care sunt dependente de soluția pronunțată și care trebuie să fie supuse controlului judecătorului, în temeiul art. 6 și 13 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și al art. 1 din Protocolul Adițional nr. 1 la Convenție.

În privința măsurilor asigurătorii, am subliniat că practica judiciară este în sensul că soarta acestora este decisă de instanțele civile, atunci când, după comunicarea soluției de clasare, persoanele vătămate s-au adresat instanțelor civile.

Am evidențiat în prezentul studiu o serie de chestiuni de interes din sfera de competență a judecătorului de cameră preliminară, precum: necesitatea calificării corecte a sesizărilor adresate organelor de urmărire penală, catalogate adesea ca fiind lucrări cu caracter administrativ, deși în fapt acestea cuprind descrierea unor fapte de natură penală; necesitatea recunoașterii dreptului de a face plângere și împotriva clasării implicite conținute de partea expozitivă a rechizitoriului, chiar dacă din dispozitivul acestuia nu rezultă o soluție expresă de clasare; necesitatea verificării măsurilor asigurătorii atunci când subsecvent clasării cauzei, a fost sesizat judecătorul de cameră preliminară în vederea confiscării speciale.

Deși nu am epuizat problematica competențelor judecătorului de cameră preliminară în verificarea soluției de clasare, credem că am reușit să evidențiem o serie de probleme importante care pot apărea în practică și care, în același timp, pot constitui teme de reflecție pentru dezbateri viitoare.